

RAPPORT 580

Archeologienota
Wijchmaal, Kenensdijk

Herinrichting Bollisenbeek
en omgevingswerken

Deel 2: Programma van Maatregelen

Hanne De Langhe, Petra Driesen & Thomas Himpe
April 2018

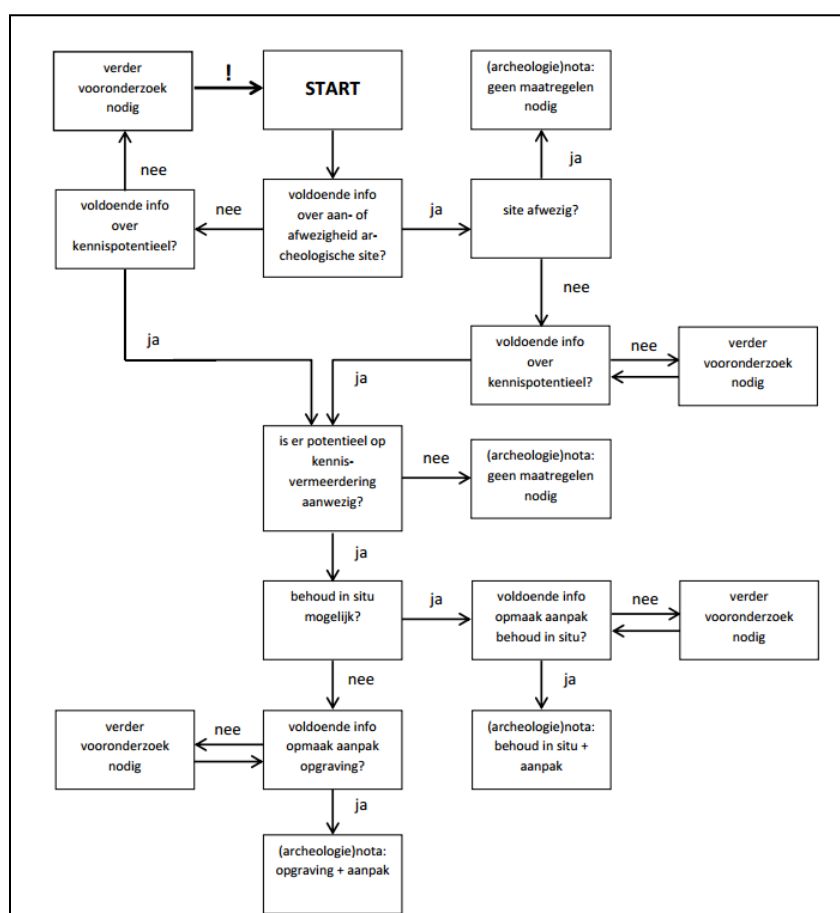
DEEL 2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1. Gemotiveerd advies

1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Tot op heden kon enkel een vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek (2018B242) uitgevoerd worden voor het volledige terrein.

Op basis van het bureauonderzoek was het mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van archeologisch erfgoed. Bovendien worden tijdens de geplande werken nauwelijks bodemingrepen uitgevoerd in ongeroerde bodem, waardoor het kennispotentieel afwezig is. Daarom is bijkomend vooronderzoek niet noodzakelijk.

Afb. 34: Beslissingsboom bij de afweging voor de noodzaak van verder vooronderzoek en/of een opgraving (Bron: OE, CGP 2.0, p. 31).

1.2 Duiding en waardering van de archeologie in het projectgebied

Het voorliggend bureauonderzoek heeft duidelijk gemaakt dat het terrein over een laag archeologisch potentieel beschikt.

Volgens de cartografische bronnen is het onderzoeksterrein rond de Bollisenbeek tijdens de voorbije eeuwen steeds onbebouwd geweest en in gebruik genomen als nat grasland/beemden en later door bos. In het verleden was de Bollisenbeek meanderend, maar in de jaren 1960 werd ze rechtgetrokken binnen het huidige onderzoeksgebied. Binnen het huidige project wordt een deel van de beek in haar oorspronkelijk meanderend tracé herlegd.

Binnen het onderzoeksgebied werd tot op heden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. CAI-locaties in de nabije en wijde omgeving duiden op menselijke aanwezigheid vanaf de bronstijd tot de Romeinse periode en tijdens de nieuwe en nieuwste tijd.

Het bureauonderzoek heeft echter aangetoond dat het onderzoeksgebied in het verleden steeds te nat was voor menselijke bewoning. De hoger gelegen drogere zandgronden ten oosten van het onderzoeksgebied hebben een grotere aantrekkingskracht uitgeoefend, wat ook blijkt uit de ligging van CAI-locaties.

1.3 Impact van de geplande bodemingrepen

Op basis van de omschrijving van de geplande bodemingrepen in deel 2: Verslag van de resultaten, 1. Beschrijvend gedeelte, 1.4 Beschrijving van de geplande bodemingrepen kan de impact van deze bodemingrepen op het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed bepaald worden.

De initiatiefnemer plant op een circa 5032 groot terrein aan de Bollisenbeek te Wijchmaal (Peer) en Hechtel-Eksel de herinrichting van de Bollisenbeek (*BIJLAGE 4-7*).

De geplande werken omvatten het rooien en ontstronken van bomen, de opbraak van vistrappen en oeververdediging, de uitgraving van de nieuwe Bollisenbeek, het dempen van de oude (huidige) Bollisenbeek en afwateringsgrachten en de afbraak en plaatsing van draadafsluitingen en een brug.

Vooraleer men kan starten aan de bodemingrepen betreffende de herlegging van de Bollisenbeek dienen bomen gerooid en ontstronkt te worden. Hiervoor wordt een maximale verstoringsdiepte van 1,5 m onder het maaiveld verwacht.

Over een afstand van circa 500 m zal de voormalige meanderende loop van de Bollisenbeek uitgegraven worden. De uitgravingen gaan tot op een maximale diepte van 2 m over een maximale breedte van 7 m. Vermits de uitgraving quasi volledig binnen de contour van de voormalige en inmiddels gedempte beek plaatsvindt, worden hiervoor geen of nauwelijks bodemingrepen in ongeroerde bodem verwacht. Enkel de noordelijke meander wordt over een oppervlakte van ca. 160 m² in ongeroerde bodem aangelegd.

Voor het aansluiten van bestaande greppels op de nieuwe beekbedding zijn over het algemeen geen bodemingrepen buiten de huidige of toekomstige beekbedding voorzien, met uitzondering van één greppel die over een oppervlakte van ca. 8 m² verder uitgegraven wordt tot aan de nieuwe beekbedding. De oppervlakte van deze bodemingreep is echter dusdanig beperkt, dat de impact ervan minimaal is.

Voor het dempen van de bestaande beek zijn geen bijkomende bodemingrepen voorzien gezien de huidige beekbedding wordt opgevuld met grond van de uitgraving van de nieuwe meanders. Hetzelfde geldt voor een aantal grachtsegmenten die gedempt zullen worden. Wel worden in de huidige beekbedding een vistrap en oeververdediging afgebroken en wordt een houten brug verwijderd. Ook hiervoor worden echter vnl. bodemingrepen in reeds geroerde bodems verwacht.

Ter hoogte van de nieuwe beekbedding wordt een nieuwe brug geplaatst als de uitgraving en demping gerealiseerd zijn. Hiervoor worden 4 palen in geklopt tot op een diepte van ca. 1,20 m. De impact van de plaatsing van deze palen is echter zeer lokaal. De brug wordt aangesloten op een bestaand voetpad, waarvoor bodemingrepen plaatsvinden tot maximaal 30 cm onder het maaiveld over een oppervlakte van slechts 16 m². De impact van deze bodemingrepen is dus eveneens beperkt.

Centraal op het terrein wordt een talud opgeworpen. Hiervoor worden geen bodemingrepen voorzien, waardoor er ook hier geen impact is op het potentieel aanwezige archeologische bodemarchief.

Tot slot wordt een bestaande draadafsluiting afgebroken over een lengte van ca. 90 m en een nieuwe draadafsluiting geplaatst over een lengte van ca. 115 m. Voor de afbraak worden in principe geen bodemingrepen in ongeroerde bodem voorzien, voor de plaatsing van nieuwe palen worden zeer plaatselijke verstoringen voorzien tot op ca. 0,75 m onder het maaiveld.

Vermits de bovenstaande bodemingrepen bijna volledig plaatsvinden in de voormalige gedempte meanderende beekbedding en ter hoogte van de huidige, in de jaren 1960 uitgegraven beekbedding wordt er geen of slechts een zeer geringe impact verwacht op het eventueel aanwezige bodemarchief. De bodem is op deze plaatsen in het verleden immers reeds geroerd. Ook een aantal werken buiten de beekbeddingen zullen geen impact hebben, vermits het gaat om ophogingen of het dempen van de huidige beek en grachtsegmenten. Enkel een noordelijke meander wordt over een oppervlakte van 160 m² in ongeroerde bodem aangelegd, evenals een grachtsegment (8 m²), een aansluiting van een brug op een bestaand voetpad (ca. 12 m²) en de plaatsing van 4 palen voor een brug en palen voor een draadafsluiting. Hierdoor kan het potentieel aanwezige bodemarchief op deze plaatsen met een totale oppervlakte van ca. 184 m² vergraven kan worden.

1.4 Bepaling van maatregelen

Uit bovenstaande bevindingen blijkt dat het terrein over een zeer laag archeologisch potentieel beschikt en dat bovendien de geplande bodemingrepen nauwelijks ongeroerde bodems aansnijden. Verder vooronderzoek met ingrepen in de bodem wordt dan ook niet geadviseerd.

BIBLIOGRAFIE

BAEYENS, L. (1976) *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij kaartblad Peer 47E*, Brussel.

BEERTEN K. (2005) *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 26 Rekem*. Brussel.

BEERTEN, K. (2006) *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 17 Mol*, Brussel.

CGP: Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 2.0.

DEEBEN, J. & RENSINK, E. (2005) Het Laat-Paleolithicum in Zuid-Nederland, In: Deeben et al. (eds.), *De Steentijd van Nederland, Archeologie* 11/12, 171-199..

DE GEYTER, G. (1995) *Toelichting bij de tertiairgeologische kaart. Kaartblad 17 Mol*. Brussel.

HANECA, K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. EN ERVYNCK A. (2016) Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. (Onderzoeksrapport 48, OE), Brussel.

LANGOHR, R. (2001) L'anthropisation du paysage pedologique agricole de la Belgique depuis le Neolithique ancien- Apports de l'archeopedologie . *Etude et Gestion des Sols* 8, 103-118.

VAN RANST E. EN SYS C. (2000) *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*, Gent.

M. VERHOEVEN, G.R. ELLENKAMP & D.M.G. KEIJERS (2010) Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart voor de gemeente Echt-Susteren. Deelrapport II: Landschap en archeologie, *RAAP-rapport*. 1951

Websites:

cartoweb.be

dov.vlaanderen.be

klip.agiv.be

<http://cai.onroerenderfgoed.be>

<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1024695¶m=inhoud&ref=search>

<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1023317¶m=inhoud&ref=search>

<https://geo.onroerenderfgoed.be/>

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/thesaurus>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300250>

<https://sites.google.com/site/glschansen/home/eksel/hoxenterschans>

https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/images/Code_van_Goede_Praktijk.pdf

https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/projects/downloads/Begrippenlijst_feb2013.pdf

https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/news/downloads/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf

www.cartesius.be

www.geopunt.be

www.ngi.be

www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/downloads/140915_LV_RWO_Brochure_regelgeving.pdf

